

अंकः लक्ष्यकः आनंदकः
माघ माघ मेघ

अविष्टांतं कर्मकायम्. काव्यं यवत्वे अनेना इति लोहा. ना. कतेन विः कर्मकायम्.

अमर	१
विश्व	२
शाश्वत	३
वैजयंती	४
इलायुध	५
धरणी	६
मेदिनी	७
यादव	८
केशव	९
कृष्णी	१०
हारा वली	१०
हेमवन्त	११
वररुचि	१२
शब्दारावि	१३
उत्पल	१४

विश्वकोषः आदो कर्त्तृपदं ज्ञेयं द्वितीयादिपदं तथा. त्वान्तं तलादिकं मध्ये अयादन्ते क्रियापदम्. १५
विश्वकोषः उरुस्तुत्याविशेष्यं तदन्तं नाना. कर्त्तृकर्म क्रियायुक्तं मेतदन्वयलक्षणम्. १५

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रियः कुरुणामधिपस्य पालनी प्रजासु हनिंयमं युद्धं वेदितुम् ॥ सवर्णिलिङ्गी विदितः
 : समाययो युधिष्ठिरं दैतवने वने वरः ॥ १ ॥ कृतप्रणामस्य महीभूजो जितं सपत्ने न निवेदयिष्यतः ॥ न विव्यथेत
 स्पमनो न हि प्रियं प्रवक्तुमिच्छति मया हितै विराः ॥ २ ॥ द्विषो विद्याताय विधातुमिच्छतोरहर्षं नु ज्ञामधिगम्य
 भूभृतः ॥ ससौष्ठवो दार्यविशेषशिलेनी विनिश्चिता र्यामिति वाचमंददे ॥ ३ ॥ क्रियासु युक्तो न पवारवस्त
 यो न वचनीयाः प्रभवो नु जीविभिः ॥ अतो हसि संतु मसाधुसाधुवाहितं मनोहारि बद्धुर्लभं वचः ॥ ४ ॥ सकिं
 सरवासाधुन शक्तियोधिपं हिता नयः संश्रुते सकिं प्रभुः ॥ सदा नुकूलेषु हि कुर्वते रतिं न पेक्षमात्ये सुखसर्वसं
 पदः ॥ ५ ॥ निस्सर्गदुर्वोधमवो धवित्कवाः कभूपतीनां चरितं कृजंतवः ॥ तवानुपावो यमवेदियन्मया निगूतत्वं
 न्यवर्त्तमि विद्वाम् ॥ ६ ॥ विशंकमानो भवतः परा भवन्तपासनस्योपि विना धेवासिनः ॥ दुरोदरश्च यजितां समीह
 ते नये न जेतुं जगती स यो धनः ॥ ७ ॥ तथापि जिह्वः स भवज्जिगीषया तनोति शुभ्रं गुणसम्पदायदाः ॥ स मुन्नयन् भूति शिवे
 मन्तार्यसंगमाद्विरोधोपि समं प्रहात्मभिः ॥ ८ ॥ कृतारिषड्वर्गजयेन मानवी मंगम्य रूपं पदवी प्रपित्सुना ॥ विभज्य

उदोदोषूत कोपते द्यूते डोदरमितमाः ३

२३

महोदयेस्तस्य हिता नुवन्भिभिः प्रतीयते धातुरिबोहितं फलैः ॥ २० ॥ न तेन स जंक् विदुयतं धनुः कृतं न वा कोप
विजिह्वमनैर्नमः । गणानुरागेशादिरोमिरुह्यते नरा धिपैर्मात्यमिवास्पदासनम् ॥ २१ ॥ संयौवराज्येन वयोवनोद्भूतं निधा
यदुःशासनमिदं शासनः । मखेष्वाखिन्नौ नुमतः प्रशोधसाविनोति हव्येन हिरण्ये तैसम् ॥ २२ ॥ प्रलीनभूपात्तुमपि स्थिर
पतिप्रणसदांवारिधिर्मंडलं भुवः । सविनयस्येवाभियस्तुवदेव तीरं होदुरन्तावलवदिरोधिता ॥ २३ ॥ कथाप्रसंगेन ज
नैरुदाहृता दनुस्ततारवराडलस्तु विक्रमः । तवाभिधानाद्यथ तेन तानतः सुदः सहान्मंत्रपदादिवोरगः ॥ २४ ॥ त
दोभुकुं त्वयि जिह्वमुद्यते विधीयतां तत्र विधेयमुत्तरम् । परप्रणीतिनेव वांसिचित्त्वतां प्रवृत्तिसाराः खलुमादृशांगि
रः ॥ २५ ॥ इतीरयित्वा गिरमां तस्य क्रिये गते थपयौवनसन्निवासिनाम् । प्रविश्य कृत्वा सदनं महीभुजातदाव
वक्षेत्तु जसन्निधौ ववः ॥ २६ ॥ निशम्य सिद्धिं द्विषतामपाकृतीस्ततस्तत्तत्पाविनियंतुमंक्षुमा । नृपस्य मनुष्यवसा
यदीपिनीरुदाजहार दुपदात्मजागिरः ॥ २७ ॥ भवादयोषु प्रमदाजनोदितं भवत्यधि क्षेप इवां नृणासनम् । तथापि कुरु
व्यवसाययंति मां निरस्तनारी समयादुराधयः ॥ २८ ॥ अखराडमरवराडलनुत्पथामभिश्चिरेच्छताभूपतिभिः स्ववं
राजैः । त्वयात्महस्तेन महीमदश्चुतामतंगजेन स्त्रगिवापवर्जिता ॥ २९ ॥ अजंति ते मूढधियः पराभवं भवंति माया
विभुयेन मायिनः । प्रविश्य हिं प्रतिशठास्तथाविधानं संवृतांगा निशिता इवेषवः ॥ ३० ॥ गणानुरक्तार्मैरुक्तसाधनः

यस्य तत्र वस्तु तपो तद्वक्तव्यं
किं नोत्थोर्नामकं नोत्थ

भवती निशेधः

प्रत्याधिर्नामहीमयेनमः

शिवे.
३

^{शुभः}
 कृत्नाभिमाना कृत्नां नराधिपः। परैस्त्वदस्यः कइवां पहारयेन्मनोरमामात्मवधूमिवश्रियम्॥३१॥ भवंतमेतहिमन
 स्विगहिने विवर्तमानं नरे देववर्त्मनि। कथं नमस्युर्ज्वलयात्पदीरितः शमीतरुं भुक्त्वा मिवाग्निहृन्निखः॥३२॥ अवन्धकोष
 स्पविहंतुरां पदां भवंति वश्याः स्वयमेव देहिनः। अमर्षशून्येन जनस्य जंतुना तज्जातहादेनैव विद्विषादरः॥३३॥ परिभ्रम
 ल्लोहितबन्धनो वितः पदातिरंतर्गिरिरेणुर्वितः। महारथः सत्यधनस्य मानसं दुनोति नो कश्चिदयं वृकोदरः॥३४॥
 विजित्यः प्राञ्जमयच्छदुत्तरां कुरुत्तं कथं वस्तु वासवोपमः। सवल्कवासां सितवर्धुना हरं करोति मत्तुने
 कथं धनं जयः॥३५॥ वनात्तशय्या कठिनी कृता कृती कवाचितो विस्वगिवांगजौ गजौ। कथं त्वमेतौ धृति सय्यमौ य
 पौ विलोकयन्नुत्सहसेनवाधितुम्॥३६॥ इमामहं वेदनतावकी धियं विवित्ररूपाः खलु चित्तवृत्तयः। विविंत
 यंत्या भवदो पदं परां रुजंति चेतः प्रसभमममो धयः॥३७॥ पराधिरूढः शयनं महावनं विबोध्यसेयः स्तुतिगीतिमं
 गलेः। अदभ्रदभिमधि शय्यसंस्थली जहास निद्रामशिवैः शिवास्तेः॥३८॥ परे पनीतं न परामणीयकं द्वि
 जातिशेषेण यदेतदन्धसा। तदद्यते वन्यफलाशितः परं परैति कारं पयशसासनं वपुः॥३९॥ अनारतं यो
 मणिपीठशायिना वरज्जयद्राजशिरः स्वजोरजः। निषीदतस्तौ वररो वने छते मृगद्विजां लूनशिरैव बुवर्हिषाम्

पक्षे ३॥५॥

स्मितो रतिरयः

वहिः ३॥५॥ तां यो रिति विषयः १

॥४०॥ दिसन्ति मित्रा यदियं दशा नतः ^{निःशेष} समूलं नृन्मलयती वने मनः । परे ^{मया} र पर्या सितवीर्यसंपदां पराभवोऽपुंसवण
 वना निनाम् ॥४१॥ विहाय शांतिं नृपधाम तत्पुनः प्रसीद सन्धेहि वधाय विद्विषामः । अजंति शत्रून् न वेदयतिः स्पृहाः श
 मेन सिद्धिं नृनयो न भूभृतः ॥४२॥ परः सराधाम वतां यशोधनाः सुदुः सह प्राप्य निवारणी दृष्टामः । भवादृशा
 श्वेदधिकुर्वते रतिं निराश्रया हंत हता मनस्विता ॥४३॥ अथ क्षमामेव ^{निरस्तविके} मश्चिराय पर्ये विस्तारवस्य सा
 धनम् । विहाय लक्ष्मी पतिलक्ष्म कौमुदी कंजटाधरः सन्तुष्टुधी हपावकम् ॥४४॥ न समयपरिरक्षरां क्षमते निवृ
 त्तिपरेषु परेषु भूरिधान्नः । अरिषु हि विजयार्थिनः क्षितीशा विदधति सौपाधि सन्धिदूषणा नि ॥४५॥ विधिस ^{अधिता} धृतमितरः
 मयनियोगाद् । प्रिसंहारजिह्वं शिथिलवस्तु र्भगाधे मग्नमापत्पयोधौ ॥ रिपुतिमिरुदस्यो दीयमानं दिना
 दो दिनं कृतमिव लक्ष्मीस्तं समभ्येतु भूयः ॥४६॥ इति श्री किरातार्जुनीये महाकाव्ये भारवि विरचिते लक्ष्म्यके प्र
 थमः सर्गः ॥ ॥ विहितां प्रियया मनः प्रिया मयति श्रियं गिरं गरीयसी । उपपत्तिमदूर्जिता श्रयंतं पमूवे वयंतं ह को
 दरः ॥१॥ यदवो यदवेष्यमानि तीपरितः स्नेहमयेन वक्षसा । अपि वार्गाधिपस्य दुर्वचं वचनं तद्विदधीत विस्मयम् ॥
 २॥ विषमोपि विगाह्यते तयः कृती र्थः पयसा मिवाश्रयः । सतु तत्र विदोऽसदुत्तमः स दुपत्यस्य तिदुत्तमवर्त्मनः ॥३॥ परि

देवमेतत्तरि शोभते
 नेवमुत्तममरः

शिवे
 ३

न४

नवजलद्वित्यासवनुरा पराधीनं वेतः सखि किमपि कर्तुं न गमते ॥२९॥ गुप्ता विदग्धा लक्षिता कु
 लया नुशयानामुद्दिता प्रभृतीनां परकीयायायामेवांतर्भावः ॥ गुप्ता त्रिविधा ॥ वृत्तस्वरतगोपना
 वार्तिष्कमारास्वरतगोपना वर्तमानस्वरतगोपना वेति ॥ जितयमपि यथा ॥ श्वश्रूः क्रुध्यतु निर्द्वेषं
 तु सुहृदो निन्दन्तु वा पातरस्तास्मिन् किंतु मंदिरं सखि पुनः स्वापो विधेयो मया ॥ आखेराक्रमणाय कोरा
 कुहुराडुत्फालमातन्वती मार्जारी नखरेः खरेः कृतवती कां कां न मे दुर्दशाम् ॥३०॥ विदग्धा बह्वि
 धा ॥ वा विदग्धा क्रिया विदग्धा वेति ॥ यथा ॥ ति विवृत्तमतमालमल्लिबल्ली विवैकिलारजैविराजि
 तोरुकरेष्ठ ॥ पथिकसमुचितस्तवायती त्रे सवितरि तत्र सरित्तटे निवासः ॥३१॥ क्रिया विदग्धायथा
 ॥ दासाय भवननाथे वदरी मपने तु मादिशति ॥ हे मंते हरि रमा क्षीययसि कुठारि विनिक्षिपति ॥३२॥
 लक्षिता यथा ॥ यद्भूतं तद्भूतं यद्भूतं तद्विवाभूयात् ॥ यद्भवति तद्भवतु विफलस्तव कोपि गोपना
 यासः ॥३३॥ कुलपयथा ॥ एते वाटिकाणां किरंति प्रह्वान्वर्वन्ति नाम्ना धराः शैलाः शादलमुद्
 मंति न स्रजं त्येते पुनर्तायकान् ॥ त्रैलोक्येतरवः फलानि स्ववते नैवारभन्ते जनान्धातः कात
 रमालपामि कुलप हेतोस्तव्या किं कृतम् ॥३४॥ अनुशयानायथा ॥ वर्तमान विषयनेन भाविस्था

संदरी ६

नामा विशंकया स्वानधेयित संकेतस्थले भर्तुर्गर्भेना नुमानेन बानुशयानभवति । प्रत्येकमुदाहरणा
निः । सप्रपागतवति वैत्रे निपतति पत्रे स्ववङ्गलतिकायाः । सुदृशः कपोलपाली शिवशिवतालीद
लद्युतिं लेभे ॥ २७ ॥ निद्रालुके किमिधुनानिकपोतपोतव्याधूतनूतनमहीरुहपल्लवानि । तत्रा
पितन्विनवनातिक्रियंति संतिरिव धास्वनप्रियतमस्फटं प्रयाहि ॥ २८ ॥ कर्णकल्पितरसालमंजरी
पिञ्जरीकृतकपोलमण्डलः । निष्पतन्नयनवारिधारया राधयामधुरिणनिरीक्षते ॥ २९ ॥ मुहिता
यथा ॥ गोद्वेष्टतिष्ठति पातेर्ध्विरेन नान्दति त्रदयस्य न वपाटवमस्तियातुः ॥ इत्थं निशाम्य तस्मात् कवकंभ
सीन्निरेमां वकञ्चुकमुदञ्चितमाततान ॥ ३० ॥ कल्पकायथा ॥ किञ्चित्कुञ्चितहारपश्चिसरलध्रुव
ल्लिप्ताविस्मितं प्रानाध्रान्तविलोचनधुमुजापर्यस्तकर्णोत्पलम् ॥ अंगुल्यास्फुरदङ्गुलीयकरत्वाकर्ण
स्पकराङ्गयनं कुर्वाणान् पकन्तकासकृतिनं सव्याजमाह्लोकेते ॥ ३१ ॥ विनमात्रोपाधिकसकलप्रह
षाभिलाषा सामान्यवनिता । नन्वग्निभिन्नेक्षितपतावनुरक्तायामैशवत्पामव्याप्तिस्तत्र विनमात्रोपाधे
रभावादिति चेन्मैवम् ॥ सापिबकाश्रीरहीरादिदातरिमहाराजेनुरक्ता ननु मरुर्ध्वो ॥ तेनावगम्यते तत्रा
पि विनमात्रोपाधिरिति । सामान्यवनितायथा ॥ दृष्ट्वा प्राङ्गणसन्निधौ वक्रुधनं दत्तारमभ्यागतं वक्षोजो

क्ष-

शिवे

४

तनुतः परस्परमिवाश्लेषं ऊरुं गीदृशः । आनंदं अप्यांसि मुं वति मुहुर्मातामिवाकुंतलोदधिः किं वधनाग
मंकथयितुं कर्णं तिकंगच्छति ॥ ३२ ॥ एता अन्यसंभोगदुःखिता वक्रोक्तिगर्विता मानवत्पश्यति स्त्रो भवंति
। अन्यसंभोगदुःखिता यथा ॥ तंदूति निरगाः कंजन्ननुपापीयसा गृहम् । किं भुक्ता भरां देहे दृश्यते कथम
न्यथा ॥ ३३ ॥ वक्रोक्तिगर्विता द्विविधा । प्रेमगर्विता सौन्दर्यगर्विता च । प्रेमगर्विता यथा ॥ वप्रथितमनो
तिरल्लभूषां प्रभुरिति धम्यत मासि किं त्रवीमि । सखितनुनयनांतरा लभीरुः कलयति मेन विभूषणानि कांत
॥ ३४ ॥ सौन्दर्यगर्विता यथा ॥ कलयति कमलोपमानमक्षेणः प्रथयति वा विस्तारस्य साम्यम् । सखि क
थय किमात्रा भिकांते समजनितत्रसहिष्णुते वैदेयः ॥ ३५ ॥ मानवती यथा ॥ प्रियापराधसूचिकं चेष्टामा
नः । सखलं पुमि धम्यो गुरुः । अल्पापने यो लघुः । कष्टतरा पने यो मध्यमः । कष्टतमापने यो गुरुः । असाध्य
क्तरसाभासखः । अपरस्त्री दर्शनादि जन्मा लघुः । गोत्रसखलनादि जन्मा मध्यमः । अपरस्त्री संगमादि जन्मा
गुरुः । अन्यथा सिद्धकृत् हलाद्यपने यो लघुः । अन्यवा दृशपथाद्यपने यो मध्यमः । वराणां पात भूषणाद्यप
ने यो गुरुः । अपरस्त्री दर्शनादि जन्मा यथा ॥ स्वेदाम्बुभिः क्वचनपि स्थिलमंगमेतच्छतोदरी क्वचनकं
दकितं वकास्ति । अस्यां विलोकयति भाषयति त्रियेपि मानः कदाप्यतिपदंतवतन्नविभ्रः ॥ ३६ ॥ गोत्रसखल

नखक्षतं ३

यद्

न

नादिजन्मायथा ॥ गोत्रस्खलनंतत्रभ्रमोपादिमन्यसे रोमालिव्यालसंस्पर्शपथंतिन्विकारयः ॥ ३१ ॥
अपरंगनासङ्गमजन्मायथा ॥ दयितस्यमिरीक्ष्यभालदेवंवरणालनक्तकपिञ्जसंपत्त्याः ॥ सुहृ-
शोनयनस्यकोणभासाश्रुतिमुक्ताः शिरवरोपमावभूवुः ॥ ३२ ॥ एताः कोडशाप्यष्टाभिरवस्थाभिः
प्रत्येकमष्टविधा ॥ प्रोक्षितभर्तृकारवशिष्टकिलहंतारिताविप्रलब्धा उत्कावासकसज्जास्वाधीनपति
काभिसारिकावेतिगणनादष्टाविंशत्यधिकभेदाभवन्ति ॥ तासामप्युत्तममध्यामाधमगणनयावनुराशी
नियुतंशतत्रयंभेदाभवन्ति ॥ यत्तु एतासां दिव्यादिव्योभयभेदगणनयादिपञ्चाशदधिकशतयुतंसह
स्रंभवन्ति ॥ दिव्याश्चन्द्रारपादयः ॥ अदिव्याभालत्पादयः ॥ दिव्यादिव्यासीतादय इतितस्त ॥ अवस्थाभे-
देनैवनायिकानामभेदात् ॥ जातिभेदेनभेदस्वीकारेनायकानामप्यनंतं स्यात् ॥ इन्द्रादयो दिव्याः ॥ अ-
दिव्यामाधवादयः ॥ दिव्यादिव्या अर्जुनादय इति ॥ यद्यपिमुग्धायायथाधीरादिभेदाभावस्तथाविध
प्रज्ञासामगमभावान्नप्याष्टविधत्वाभावोपिभवितुमर्हति ॥ तथापिप्राचीनलेखनानुरोधेनकोठामप्या-
लंयैतेभेदावगंतव्याः ॥ देशांतरगतेत्रयसिस्तंतापयाकुलाप्रोक्षितभर्तृका ॥ उत्काकलहंतारिता
विप्रलब्धानापतिर्देशांतरगतोनभवतीतिनतत्रातिव्याप्तिः ॥ अस्याश्चेष्टादशावस्थाः ॥ मुग्धाप्रोक्षितध-

३१२८

३८४

१०००१०१५२

यत्प्राचीनोक्तं तन्ने-
त्याभिप्रायः ॥

शिवे

पु

न्तिकायथा ॥ १५ ॥ खंडीयतरं बहुपिसरवी वर्गायने भाषते शोवालेः शयनं सज्जत्पि पुनः शोतेन वा
 लज्जया । कण्ठे गद्गद्वाचमं वति दृशा धत्ते नवाघोदकं संतापं सहते यदनुजमुखी तच्छेदवेतो
 भवः ॥ ३६ ॥ मध्याप्रोषितमर्त्तिकायथा ॥ वासस्तदेव वप्रघोवर्त्तते देवहस्तस्यै सै बजध्वनस्पव
 एतकाञ्ची । वावालाभृकुसुमभोगे सरभौ समस्तमयाधिकं भवति ते सरिखि कि निदानम् ॥ ४० ॥
 मध्याप्रोषितमर्त्तिकायथा ॥ मालावालाभृजदलमयी मोक्षिकी हारयष्टिः काञ्ची याते प्रभवति
 ह्यौस्तभ्रुवः प्रस्थिते व । अन्यदूमः किमपि धमनी वर्त्तते वानवेति ज्ञातुं वा हेरुहवलयं वा हु
 मूलं प्रयाति ॥ ४१ ॥ परकीयाप्रोषितमर्त्तिकायथा ॥ श्वश्रुः पद्मदलं ददाति तदपि भ्रुसंज्ञ
 याग्यते सद्यो मर्मशूयानं वतया संस्पृते पाणिना । यानुर्वी यिस्फुटद्ग्रास्यमनसा प्रत्यु
 त्तरं दीयते स्वासः किंतु न मुच्यते हतवह्नुः कुरुक्षी दृशा ॥ ४२ ॥ सामान्यवनिताप्रोषितमर्त्त
 कायथा ॥ विरहविदितमंतः प्रेम विज्ञायकान्तः पुनरपि वस्तुतस्मादेत्यमेदास्पतीति । मरिचनिय
 यमक्ष्णोर्न्यस्पवाघोदविन्दून्विस्जति प्रयो विदुः हारदेशोपविष्टा ॥ ४३ ॥ । अन्योपभोगवि
 दितः प्रातरगच्छति पतिर्मस्यासारवण्डिता । प्रातरित्युपलक्षणात् । अस्याञ्चेष्टा । असुर्यालाप

पं ३

क्ष

विंतासंतापतिः श्वासस्तु जीभावाः अतोपोदयः । मुखारवण्डितायथा ॥ वक्षः किमुकलशंकितमि
तिकिमपिप्रबुभिवंत्याः । नयनंनवोऽसुदृशः प्राणोशः पाणिनापिदधे ॥ ४४ ॥ मुखारवण्डिताय
था ॥ वक्षो ज्ञो विहितपुरोदयितस्यवीक्ष्यदीर्घनतिः श्वसितिजल्पतिनैवकिञ्चित् । प्रातर्ज
लेनवदनंपरिभार्जयंतीवालाविलोचनजलानितिरोदधाति ॥ ४५ ॥ प्रोढारवण्डितायथा ॥ मापु
द्दीक्षैविपक्षपक्षमलदृशः पादाम्बुजालक्तकैरालिप्ताननमाननीकृतमुखीवित्रार्पितेवाभ
वत् । स्तुक्षंनोक्तवतीनवाकृतवतीनिःश्वासकोधेदृशो प्रातर्मङ्गलमङ्गनाकरतलादादृशो
मादृशयत् ॥ ४६ ॥ परकीयारवण्डितायथा ॥ कांतंनिरीक्षैवलयांकितकरादृशंमुक्ता
स्तयापरमियापरुषानवावः । द्वितीमुखेऽगदृशासवलदम्बुपूरान्परमुदधिरेनयनांतपाताः ॥ ४७ ॥ सामा
न्यवनिताखण्डितायथा ॥ उरस्तवपयोधराङ्कितमिदं कुतो मेक्षमाततोवस्तुनिधीयतांमयिपरायदृशी
कृतम् । इतिप्रचलवेतसः प्रिमतमस्यवारस्त्रियाकराकनककंकरांकरतलात्समाकृष्यते ॥ ४८ ॥
। पतिमवमन्यपश्चात्परितप्तकलहंतारिता ॥ अस्याश्चेष्टा ॥ भ्रांतिसंतापसम्भोहिनेः श्वासप्रज्वरप्र
लापादयः । मुखकलहंतारितायथा ॥ अनुनयतिपतिंनलज्जमानाकथयतिनपिसखीजनायकिंवित् ॥

क्षः पाठः

दृश

शिवे
र्द

न

प्रसरतिमलयानिलेनवोढावहतिपरंतुविरायश्रमंतः॥४८॥मध्याकलहंतारितायथा॥किमतिकथनं
 विनानरेवदःसतिकथनेसमुपैतिकापिलज्जा।इतिकलहमधोमुखीसखिभोलपितुमतालपितुंसमा
 वकांक्ष॥५०॥मौढाकलहंतारितायथा॥अकरोःकिमुनेत्रशोणिमानंकिमकार्यी॥परपद्मतर्जनं
 वा।कलहंकिमधाःक्रुधारसहोहितमथंनविदंतिदैवदुष्टाः॥५१॥परकीयाकलहंतारितायथा॥भर्तु
 र्यस्यकृतेग्रसुर्लघुरहृद्रोषीकनिष्ठीकृताधैर्यंकोशभनंगतंसहवरीनीतिःकृतादूरतः।निर्मुक्ता
 त्तरावत्रपापरिवितास्त्रातस्वतीविन्दुवत्सक्रोधाद्वधीरितोहतधियामावर्तलीयान्विधिः॥५२॥
 सामान्यवनिताकलहंतारितायथा॥यत्पंकेतुहलक्ष्मपाणिकमलीभागपालयेयदुरुत्पत्तंवाममय
 ल्ललाटफलकेभागपाशुरंवेधसा।तत्सर्वसखियेयर्थोयमकरोत्तस्मिन्त्रकोपःकृतोपिउमा
 धिम्ममजीवनंधिगतनुंधिकवेष्टितंधिगवयः॥५३॥सङ्केतानिकेतनेप्रियमवलोक्यसमा
 कलहदयाविप्रलब्धा।अस्याग्नेष्टा।निर्वेदतिःश्वाससखीजनोपालम्भाविताग्रपातमूर्ध्नाह
 य॥५४॥ग्राधाविप्रलब्धायथा॥आलीलिःशपथैरनेककपटैःकुंजोदरंनीतयाश्रुत्पतन्निरीक्षवि
 क्षुभितयानप्रास्थितिनस्थितं।न्यस्ताःकिंतुनवोठनीरजदशाकुंजोपकरणेस्वाताम्पद्मकदंब

करे तपि पाठः ३

क्य ४

क्षप. पाठः २

रवमन्कारस्पृशोदृष्टयः॥५४॥ मध्याविप्रलब्धायथा॥ संकेतकेलिगृहमेत्यनिरीक्ष्यशून्यमेरादीदृश
 निभतानिः स्वसिताधरायाः। अर्द्धाक्षरं वयनमर्द्धविकाशिनेत्रंताम्बूलमर्द्धकवलीकृतमेवतस्यो॥५५॥
 ॥ प्रौढाविप्रलब्धायथा॥ शून्यं कुञ्जगृहं निरीक्ष्य कुटिलं विश्रम्य वेतो भवंदूती नारपितिवेदितासहव
 रीष्टवापिनोवातया। रामभोशंकरवन्द्यशेखरहरश्रीकराठशरतिनरशिवत्रायस्वेतिपरं तुपंकजद
 शाभर्गस्पवक्त्रेस्ततिः॥५६॥ परकीयाविप्रलब्धायथा॥ दत्ताधैर्यभुजंगमूर्द्धिवरणाबुल्लंघ्य
 लज्जानदीमंगीकृत्यधनान्धकारपटलंतन्यानदृष्टः प्रियः। संतापाकुलयातयावपरितः पाथो
 धरेगर्जति क्रोधाक्रांतकृतांतमन्तमहिषां त्पादशौ योजिते॥५७॥ सामान्यवनिताविप्रलब्धाय
 था॥ कपटवयनभाजाकेनविद्वारयोषासकलरसिको गौडीवाञ्छिकावाञ्छितासौ। इतिविहसतिरि
 ङ्गविदिप्रवक्षुर्विकवकुसुमकांतिश्चमनाकेलिकुञ्जः॥५८॥ संकेतस्थलं प्रतिभर्तुर
 नागभनकारं वितंयति सोत्का। अवधिदिवसानागते जेयसिप्रोषितपतिकायां नातिवाप्तिः। त
 स्माभर्तुरवधिदिवसे भवनागमननियमइति संकेतपदेनतद्वीवर्तनारः। अस्याश्चेष्टा। अरति संता
 पंभगात्राकृष्टिकंरुदितस्वावस्थाकथनादयः। मुग्धोत्कायथा॥ यन्नायापिसमागतः प्रियइति प्रा
 यः प्रपेदेपरमिथंवेतसि वितंयं पिसरं वीनव्रीडयापृच्छति। दीर्घनयसितंदधातिवकिंतं नप्रेक्षते कवलं

दूपावा-३

शिवे
७

ॐ

किंवित्पक्षपलांडुपाण्डुरस्यिंधनेकपोलखलीम् ॥ ५८ ॥ मध्योत्कायथा ॥ आनेतुंनगताकिमुप्रिय
 सरवीभीतोभजंगाकिमुक्रुद्धोवाप्रतिषेधयाविकिससोप्रारोश्वरेवर्तते ॥ इत्थंक्रुर्णस्त्ववर्णकोतकर
 जःपातोपधातब्रलादक्षणाः कापिनवोहनीरजमुखीवाघोदकीमुच्येति ॥ ५९ ॥ प्रोक्तोत्कायथा ॥ भ्रा
 तर्निकृज्जसखियथिरसालबन्धोमातस्तमस्विनिपितस्तिमिरप्रसीद ॥ एवमिदं किंविदितिनीरधराभिरा
 मोदामोदरः कथमकिन्मसमाजगाम ॥ ६० ॥ परकीयोत्कायथा ॥ स्नातंवारिदवारिभिर्विरवितोवासे
 बनेकानैनेशीतेचन्दनविन्दुभिर्मनसिजोदेवः समाराधितः ॥ नीताजागरणप्रतेमरजनीब्रीडाकृता
 दक्षिणातप्तं किन्मतपस्तथापिसकथं नाद्यापिनेत्रातिथिः ॥ ६१ ॥ सामानैवनिर्गोत्कायथा ॥ कथंनका
 तः समुपैति कृज्जमिथं विरंवेतसिखितयंती ॥ अशालयन्निःपतदश्रुधारावारंगनाकापिधनाभिलाषा
 त् ॥ ६२ ॥ अद्यमेप्रियवारइतिनिश्चित्ययास्मरत्तसामग्रीसज्जीकरोतिसावासकसज्जीवास
 कोवारः ॥ अस्थाश्चेष्टा ॥ मनोरथसरवीपरीहासदूतीप्रभ्रमामग्रीसंपादनमार्गदर्शनादयः ॥ मुग्धावा
 सकसज्जायथा ॥ हारंयंफितेतारकांतिरुविरं प्रभातिकाञ्चीलतांदीपंन्यस्पतिकिंतुतत्रवहुलंरु
 हंतदत्तेऽनः ॥ आलीनामितिवासकस्परजनोकामानुरूपंक्रियांसाविस्मैरमुखीनवोऽसुमुखीदूरान्समु

न्य. पाठः

का ४

दी

दीक्षते ॥ ६४ ॥ मध्यावासकसज्जायथा ॥ शिल्पंदरिष्ये तुं करोति कुतुकात्क हारहारस्वजीवित्रप्रेक्ष
 णकैतवेन किमपि दारस्समुद्दीक्षते ॥ ६५ ॥ गृह्णात्याभरणं नवं सह्यरीभूषाजिजीवाभिषादित्थं पद्मदृष्टा
 प्रतीत्यवरितस्मरणनोभूत्स्मर ॥ ६५ ॥ गृह्णात्याभरणं नवं सह्यरीभूषाजिजीवाभिषादित्थं पद्मदृष्टा
 धूपिताकृताशयनसन्निधौ कमुकवीटिसंभृतिः ॥ अकारिहरिणीदृशाभवनमेतपदे हृत्विषास्फुरत्क
 नककैतकी कसुकान्तिभिर्दुर्दिनम् ॥ ६६ ॥ मनोरथमयथा ॥ आवयोरङ्गयोर्देते भूयोविहरविप्लव
 । अर्द्धेतेवस्मिर्तस्फीती न स्यादन्योत्पवीक्षणम् ॥ ६७ ॥ परकीयावासकसज्जायथा ॥ श्वश्रूस्वापय
 तिष्ठलेनवतिरोधते प्रपङ्कुरेधते सौधकपोतपोतनिनेदेः सांकेतिकं वेदितम् ॥ ६८ ॥ श्वश्रूपाश्वविव
 र्जितांगलतिकैलोलकपोलद्युतिक्वापि क्षिपकरा मुजं प्रियप्रियातल्पान्तिकेत्यस्पृष्टिः ॥ ६९ ॥ सा
 मान्यवनितावासकसज्जायथा ॥ बोलनीलनिबोलकर्षणविधौ दूडामिणं मुच्यते याविष्ये कुवयो
 ऽकारार्पणविधौ काञ्ची पुनः काञ्चीनीम् ॥ ७० ॥ इत्थं यन्द्वर्वितैर्मगमेदेरंगानि संस्कुर्वती तं किं यन्न मनो न
 र्णवितनुते वारे सुवराङ्गना ॥ ७१ ॥ सदा कृताज्ञाकरप्रियतमा स्वाधीनपत्निका ॥ अस्याश्चेष्टा शिवे
 । वनविहरादिमदनमहोत्सवमदाहङ्कारमनोरथावाभिप्रभृतयः ॥ मुधा स्वाधीनपत्निकायथा ॥ मध्येन

ग २

आकृतः संज्ञितः २

कशिपास्तनेनगिरिमादेहेनवाकिंतिमाओशौतप्रथिमागतौनजडिमनेत्रेनवावक्रिमा।लास्येनद्र
दिमातवाविपटिमाह।स्येनवास्कीतिमाप्राशेरास्यतथापिमज्जातिमनोमयेवकिंकारणम्॥७०॥
मध्यास्वाधीनपतिकायथा॥यदपिरतिमहोत्सवेनकारेयदपिकरेणवनीविधरणानि।प्रियसखि
पतिरेषपार्श्वदेशंतदपिनमुञ्चतिवेत्किमायराभि॥७१॥प्रौढास्वाधीनपतिकायथा॥वक्रा
स्याधरपल्लवस्यववसोहस्यस्यलास्यस्यवाधन्यानामरविन्दसुन्दरदृशंकांतस्तनोतिस्तति
म्।स्वप्नेनापिनगच्छतिश्रुतिपथंवेतः४पथंद्वयथंकाप्यत्पादयितुंस्वमेसरिविकथंनत्पाः
स्तिभेदग्रहः॥७२॥परकीयास्वाधीनपतिकायथा॥स्वीयास्सीतिगृहेसरोरुहदृशोयासां
विलासकणत्काञ्चीकुराङ्गलहेमर्ककणक्कणत्कारेनविश्राम्पतिः।कोहेतुःसरविकानने
पुरपथेसौधेसरवीसन्निधौधाम्पतीममवल्लभस्यपुरतोदधिर्नमाम्मुञ्चति॥७३॥सामा
न्यवनिर्त्वाधीनपतिकायथा॥संपेवप्रतिमन्दिरेष्टगदृशोयासांसुधासागरओतःस्पृत
सरोजसुन्दरवमत्कारादृशेविभ्रमाः॥वित्रीकिंतुविविन्नमन्मथकलावैशम्पदेतोपुनर्वित्तंवि

नरुं प्रयाहि जे सुवामयेव किं कारणम् ॥ ७४ ॥ स्वयमभिसरति प्रियमभिसारयति यासां भिसारि
 को ॥ अस्माञ्चेष्टा ॥ समयानुसृत्य भूषणरीका प्रज्ञाने प्रापकपटसाहसादयः ॥ शिपरकीया ॥ स्वीयाया
 स्तु प्रकृतएवक्रमः ॥ मुग्धाभिसारिकायथा ॥ दूतीविद्युदपागता सहस्ररी ॥ रत्री विरस्यापिनीदैवज्ञादि
 शक्तिस्वने जलदः प्रस्थानवेलां भुभा ॥ वावंमाङ्गलिकी तनोति तिमिरस्तोमोपि झिल्लीर वैर्जातो यंदयिता
 भिसारसमयो मग्धे विमुञ्चनपा ॥ ७५ ॥ मग्धाभिसारिकायथा ॥ भीतासिंभुजगात्पथमद्भुजस्पसङ्गे पु
 नः किमपि कीपगुरी करोति ॥ अमोघरध्वनिमिरक्षुमितासितनिमदा विसाविवदनासि किमावरा मिर
 ॥ ७६ ॥ प्रगल्भाभिसारिकायथा ॥ स्फुरदुरसिजभारमद्भुजङ्गी किरालयकोमलकोतिनापदेन ॥ अथक
 थयकथं सहेतुगीर्तयदिनानि शासुमनोरथः स्वातः ॥ ७७ ॥ परकीयाभिसारिकायथा ॥ एसादभिसर्तुमुद्य
 तानावनितानां सखिवारिद्ये विवस्वान् ॥ रजनी दिवसोन्धकारि मर्व विपिनी वेशमविमार्ग एवमार्गः ॥ ७८
 ॥ ज्योत्स्नाभिसारिकायथा ॥ वन्देदये वन्दनमगकेषु विहस्य विन्यस्य विनिर्गताया ॥ मनोनिर्दुर्मदना
 पिवाणान्करेण कौन्दान्विभराम्बभूव ॥ ७९ ॥ रुक्माभिसारिकायथा ॥ नाम्नुजैश्चक्रसमैरुपमेयं सै
 रिणी जनविलोचनमुग्धम् ॥ नोदयेदित्थं करस्पन्देन्दोः केवलेतमसि यस्याविकाशः ॥ ८० ॥ दिवाभिसारिका

न४

रथे

नैव
तिर्यकः ६

शिवे
६

व

यथा ॥ पल्ली नाभिपस्य पंकजदशां पर्वोत्सवामित्रो जाते सद्यजनामित्रः कृतमहोत्साहं पुरः प्रस्थिता
 ॥ सव्याजी स्थितयोर्विहस्यगतयोः ॥ अद्भुतमत्रांतरे यूनोश्च विलकपोलयोर्विजयते कोप्येव करः ॥ ४ ॥
 ॥ सामान्यवनितामिसारिकायथा ॥ लोलचोलावमत्कृतिप्रविलसत्काञ्ची लतामृदु कृतिन्यज्य
 कथुकवन्धवधुरबलदक्षोजकुम्भोत्ततिगस्पर्जदीपिति विस्फुरद्वतिबलञ्चामी करे लीकृतिक्ती
 डाकुञ्जशृङ्गं प्रयाति कृतिनः कस्यापि वाराङ्गना ॥ ५ ॥ मुग्धाया लज्जाप्राधान्येन प्रधायालज्जा
 मदनसाम्पेन प्रगल्भायाः प्राकारप्राधान्येन धीराया धैर्यप्राधान्येन अधीराया अधैर्यप्राधान्येन धी
 राधीराया धैर्यधैर्यप्राधान्येन ज्येष्ठायाः स्नेहाधिक्यप्राधान्येन कनिष्ठायाः स्नेहन्मूलत्वप्राधान्येन
 परोक्षयाः संगुप्तिप्राधान्येन मुग्धाया इव कन्यकायाः सामान्यवनिताया धनप्राप्तिप्राधान्येनाद्य
 विधानायापिकावर्णनमिति रोच ॥ प्रस्थानम्वलये ॥ कृती प्रियसखे रुरे रजस्वी गती धृत्या नक्ष
 णमासिती व्यं वसिती विनेन गंगु पुरः ॥ गंतुं निश्चितमेतसि प्रियतमे सर्वे समी प्रस्थिता गंतव्ये साति
 जीवती प्रियसखे दर्थः किमुत्सृज्यते ॥ ६ ॥ इत्यादि प्राचीनग्रन्थकारलेखनात् ॥ अग्नि
 मक्षणे देहात्तरनिश्चितगमने त्रेयसि प्रवस्यत्यति कापिनवमी नामिका भूवितुमर्हति ॥ तथा हि ॥

ग. ५

निधिती ३

तस्याः प्रो वितपतिकाविप्रलब्धोत्कास्तनोतर्भावः। भर्तुस्तन्निभिवर्जित्वाह। न कलहंत रितायामं
तर्भावः। कलहं भावात्। अनवमानितपतित्वाच्च। नपिखण्डितायामनभविः। प्रियस्यान्येषां
भोगविहितस्यागमनाभावात्। प्रियायाः कोपाभावदर्शनात्। काकुवचनकातरप्रेक्षणादिसू
चितं तं पक्षपातदर्शनाच्च। नवासकसज्जायामितर्भावः। वाएनियमाभावात्। संकीकारणा
भावनिर्वेदादिदर्शनाच्च। नस्वाधीनपतिकायामितर्भावः। अग्रिमक्षणाएवविद्येददर्शनात्।
नहिस्वाधीनपतिकायाः कदापिसङ्गविद्येदइति सीप्रदायविदः॥ व्रजन्तपिपतिस्वाधीन
पतिकयानिस्तुल्यतेः। अतथाभर्तुरिस्वाधीनत्वमेतस्याभजेत॥ नेह तथा। सर्वथाभर्तुर्वि
देशमामनात्। किञ्चिन्निर्वेदाश्रुपातनिःश्वासवनविहारादिमदनमहोत्सवव्यतिरेकदर्श
नाच्च। नाप्यभिसारिकायामितर्भावः। अभिसारसवाभावात्। अंतस्तापदर्शनाच्चेति युक्त
मुत्पश्यामः॥ लक्षणं तु। यस्याः तिरग्रिमक्षणे देशांतरं यास्यत्येव सा प्रवस्यति तेकाः। अस्या
श्लेष्ठाः॥ प्रवस्यत्यतिकायथा॥ प्राणे श्वरे किमपि जल्पति निर्गमाय क्षामोद्री वदनमानमया
वकाः। आली पुनर्निर्मितमेतलतानिर्वृजमुन्मत्तकोकिलकलध्वनिमातमानः॥ ७४॥ मध्या

प्रवस्यति कायया ॥ गीर्तुं प्रिये वदति निःश्वसिती नदी र्दमासी नृवानमनयो जलमाविरासी
 तः । आयुर्लपि पठितुमेष जगदृशः परंतु भालस्थली किमुकरं स मुपाजगाम ॥ ८५ ॥ प्रोक्त
 प्रवस्यति कायया ॥ नायमुच्येति स भ्रुवामपिततु त्यागे विभोगज्वरस्तेनाहं विहिता ज्जालि
 र्दुपते एषामिसत्पवदः । ताम्बूलं कुस्मि पटी रमुदसी मद्धुभिदी यते स्यादत्रै वपरत्रत
 किमुविष ज्वालावती दुस्सहम् ॥ ८६ ॥ परकीया प्रवस्यति कायया ॥ न्यस्तपन्नगम्
 विद्धि पादयुगली भर्त्ति मुक्तागुरो ह्यक्तानीति रकारि किन्तु भवतो हेतोर्मया दुष्कृतम् ।
 अंगानां शतयातनानमनयोऽकोपि क्रमो ऐरवः कुम्भी पाकपरा भवश्च मनसोऽर्जीव
 मिप्रस्थिते ॥ ८७ ॥ सामान्यवनिता प्रवस्यति कायया ॥ मुद्रां प्रदेहि बलयमय भवद्वियोग
 मां साद्यथा सति वहिस्तहसाप्यदेतत् ॥ इत्थं निगद्य विगलन्नयनाम्बुधारा वाराङ्गना प्रि
 यतर्पणं करयोर्वधारः ॥ ८८ ॥ अहितकारिणोऽपि प्रिये हितकारिणोऽप्युत्तमा ॥ अस्या उत्तमा ए
 व सकला येष्टा । उत्तमा यथा ॥ पतिश्चामनमागतः कुतश्चि विजितो रस्थलः प्रसन्नवयनाम्

तैरयमर्पितवामभ्रवाः। अवर्षसुभगस्मितधृतिपटीरपंकजवैरहजिविलसद्दिलोचनवमात्कृतेरमुजेः॥
 ॥८८॥ हिताहितकारिणिप्रियातमेहिताहितवेष्टावतीमध्यमाः। अस्मास्तुव्यवहारानुसारिणीवेष्टाः॥
 मध्यमायथाः॥ कांतेसाणसिकञ्चुकस्पृशितयासावीकृतग्रीवयामुक्ताः॥ कोपकयायमन्मपशरक
 रः॥ कटाक्षांकुराः॥ साकृतेदरहासकेसरबवोमध्वीकधारलसाप्रीतिः॥ कल्पलतावकावनमहादा
 नीकृतास्तभ्रवाः॥ ८९॥ हिताहितकारिणपिप्रियोहितकारिणपधमाः। एवैववानिमित्तकोपनावराही
 तमिधीयते। अस्यानिष्कारणकोपावादधमेववेष्टाः। अधमायथाः॥ प्रस्थानेतवयः॥ करोतिकमल
 शयांमुखाम्भोरुहेत्रीखण्डद्रवधारयाशिशिरसामार्गप्ररस्तिज्यति। तस्मिन्प्रेयसिविदुमडु
 मनदीरिक्ततरङ्गभ्रमिभ्रांतलोकतसरोजपत्रसदृशाभयोदृशाकुधसिः॥ ९०॥ विस्तरमियाप्रत्ये
 कमेतासाभुतममध्यमाधमभेदानोदाहृताइति॥ विद्यासविश्रामकारिणीपार्श्ववारिणीस
 र्वी। तस्यामराउनेपालम्भशिष्टापरिहासप्रभृतीनिकर्माणि। मराउनेयथाः॥ स्तनकनकमहा
 धरोपकरोष्ठप्रिमकरपल्लवगुल्लसत्प्रमोदम्। रदुसिमकारिकामियाल्लिरवन्तीकमलमु
 र्वीजघान॥ ९१॥ उपालम्भोयथाः॥ सांद्रध्वानैर्मुखरितदिशः। त्रणामृद्वानंधारासारैर्धरणि

शिवे-
 ९९

+ कमलैः सरवी ९

+ सोय १

व

बलयीसर्वतः ४ ज्ञावयंती । तेन स्नेहं बहति विप्रलीमत्सरवी प्रजो मेतन्निः स्नेहो यदसितदिदं नाथ
ने विस्मयाय ॥ ६३ ॥ श्रीक्षामया ॥ सानन्दमालिबनमालिविलोकनायेति गर्भं कुञ्जमि
तिकिं तु विचारयेथा ४ । आङ्कारिणो मधुलिहो दिवसे प्रमंति शत्रो पुनश्च पलवञ्च पटाश्च
कोरा ४ ॥ ६४ ॥ परिहृसो यथा ॥ अगाधमिन्निलिखितास्तनिवेदयस्व कस्तस्मिन् मोदशस्तम्
शु तिष्ठलोकमर्जु ४ ॥ इत्थं सखी जनवयः प्रतिपद्यसद्यस्मीतास्मितद्युतिभिरुत्तरयां बकार ॥ ६५ ॥
सख्याः परिहृसवत्प्रियस्यापि परिहृसो यथा ॥ भ्रूसंज्ञमादिशति तन्नि सखी नवाग्निरित्थं विह
स्यो मरुवैरिणि भाषमापो । राधा विरायदशमत्रणदूयमानविन्वाधरा वदनमानमयां बकार ॥
॥ ६६ ॥ प्रियस्य परिहृसवत्प्रियाया अपि परिहृसो यथा ॥ दिव्यं वारिकर्षयतस्करधु
नीमौलौ कर्षपावको दिव्यं तद्रिविलोचनं कथमहिर्दिव्यं सखा त्रैलोक्यं । नन्दूतविधौ त्वमा स्मा ४
घष्ठयितो हारः परित्यज्यतामि त्थं शैलश्रवा विहस्य लपितशम्भुः शिवायास्तन ४ ॥ ६७ ॥ ।
दूतपवापरपां गमाहूती । तस्यास्सम्मेलनविहृनिवेदनादीनि कर्मणि । सम्मेलनं यथा ॥ ६८ ॥
अञ्चतिरजतिरुदञ्चति तिमिरमिदं दूतिबञ्चति मनोभूः । उक्तं तत्पञ्चगुक्ती विरचय रक्तं मनस्त

स्मिन् ॥ ८८ ॥ विरहनिवेदनीयथा ॥ वक्त्रे वदमुखी प्रदीपलक्षिको राधाधरामराडलेतस्पांदैवकशाद
 शपिब्रमाप्रायस्समुन्मीलति ॥ तद्रूपमस्तिरसानतेन सह साग्रीकृष्णनिक्षिप्यतां स्नेहस्तत्र यथात
 भासभवति त्रैलोक्यमन्वंतं म ॥ ८९ ॥ ॥ भृङ्गारस्योभयनिरूपणी यत्नान्नायकोपिनिरूप्यते
 ॥ सवत्रे विध ॥ पतिरूपपतिर्वैशिकश्चेति ॥ विधिवत्पाणिग्राहक ॥ पति ॥ पतिर्यथा ॥ त्वं पीयू
 षमपूरवमुज्ज्वलितो शिरस्निग्धान्तधासी करौ त्वभोगी त्द्रविलम्बसे किमुफणा भोगेः शनैर्दीज
 य ॥ त्वं सर्वाहितिकिं वसिञ्चसलितैरङ्गे शिरीषोपमैस्सेयै शैलस्तताकठोरमहस ॥ कात्पापथित्ता
 म्यति ॥ ९० ॥ अनुकूलदक्षिणधृष्टशठभेदात्पतिश्चतुर्विधा ॥ सार्वकालिकपराङ्मुखापराङ्मुखत्वमेव
 तिसर्वकालमनुजो ॥ अनुकूल ॥ अनुकूलो यथा ॥ पृथ्वित्वं भवकोमत्वादिनमणे त्वं शैत्यमङ्गी कुरुत्व
 वर्त्मवलपुतां प्रयाहि पवनत्वं वेदमुत्सारय ॥ सान्निध्यं त्रयदराडकाननगिरे निर्गच्छ मार्गाद्दहिस्सी
 तासौ विपिनं मया सह यतो निर्गतुं उत्कराठते ॥ ९१ ॥ सकलनायिकाविषयकसमसहजानुरागोदक्षिण
 ॥ दक्षिणो यथा ॥ स्तत्पुः स्फुरतिपद्मदृशांसहस्रमक्षिप्यैकथयज्जत्रनिवेशयामि ॥ इत्याकलय्य
 नयनामुरहेतिमिल्योमाज्जितेन वपुषा स्थितं च्यतेन ॥ ९२ ॥ भयोनिः शङ्क कृतदोषोपि भूयो निवारि

प्रदीपलक्षिकायाम् २

शिवे ९२

किं

सद्वनं वनदो वेपिहिं मिमः । दंतमांसेपिवेलास्यात् अल्वं नारी धनेपिवः ॥ ६८ ॥ निवेपिहिं गिरिर्थासो
 मेलानन्देपिवार्दिलम् । लेखन्यां करिकापि स्यात्कठिन्यामपिवरिका ॥ ६९ ॥ पटलेपिका समर्द्ध
 दिष्टन्दे वेपिकीर्त्तितम् ॥ दाडिमोपिवहिराडी रं वंशो वेरोगो कुलेपिवः ॥ ७० ॥ ॥ काव्यादीनामनंत
 त्वाब्ददीनां विशेषतः । ककदा केन दृष्टमिति को वेदितुं क्षमः ॥ ७१ ॥ अतः शब्दः कुरुष्व ॥ यम
 र्थतश्चापि कीदृशः । इति काव्यमलीकं स्यान्मात्सर्यमलिनात्मनाम् ॥ ७२ ॥ शब्दार्णव उत्पालनी सं
 सारा वर्तइत्यपि । कोषावाचस्पतिव्याडिविक्रमादित्यनिर्मिता ॥ ७३ ॥ आदायसारमेतेषां मन्येषां च
 विशेषतः । हारा वली निर्मितेयं मया द्वादशवत्सरैः ॥ ७४ ॥ उपास्य सर्वज्ञमननमो शंभुवातिथि
 श्रीधृतिसिंहवायाम् ॥ हारा वली द्वादशमासमानैर्विनिर्मितेयं पुरुषोत्तमेन ॥ ७५ ॥ नानाकाव्य
 परारणनाटककथाकोषेति हासस्मृतिज्योतिश्शास्त्रगङ्गाश्च मानवमिषक्कोषान्प्रयत्नादिय
 म् ॥ दृष्टान्यानि वशादि कैस्स ह कृता हारा वली यत्नतः कर्तव्याः । न संशयस्स मनसः शब्दार्थ
 लिंगेष्वतः ॥ ७६ ॥ सुधिया जनमेजयेन यत्नाद् दृतिसिंहेन समनिरूपितेयम् ॥ विदितो वज्रद
 श्वभिः कवीन्द्रैर्भुवि कोषा नुमतः प्रमोददीयः ॥ ७७ ॥ हित्वा महाशब्दिकताभिमानमात्सर्यमन्यत्र
 मुकुर्निधाय ॥ हारा वलीयः प्रकरोति करेण विदग्धगोष्ठी सुपरं सभाति ॥ ७८ ॥ ॥ इति श्रीशादि
 कमण्डमहोपाध्याय पुरुषोत्तमदेवप्रणीता हारा वली पर्यवसिता समाप्ता ॥ ॥ अभ्यस्तु ॥ ॥

२९

श्रीः

१३

424X-CHLES 20 07